

Cristóbal Colón: l'home que va convertir una "bogeria" en un model estudiat a Harvard

El fundador de La Fageda va deixar els hospitals psiquiàtrics per crear a la Garrotxa un projecte que acabaria sent estudiat fins i tot a Harvard

La seva manera de mirar el món s'havia començat a formar molt abans. En el discurs d'investidura com a doctor honoris causa per la Universitat de Girona, el juny del 2024, recordava que la mort sobtada del seu pare, quan ell tenia 13 anys, havia marcat un abans i un després en la seva vida. Va passar de viure en un poble d'agricultors a treballar d'aprenent a la sastreria del seu oncle Paco i a instal·lar-se en un barri obrer dels afores de Saragossa. Allà entraria en contacte amb el moviment comunista, implicant-se en moviments polítics antifranquistes que el portarien a ser detingut i empresonat. La pèrdua del seu pare, explicava Colón, també va accentuar unes inquietuds que l'acompanyarien durant anys. Es preguntava qui som, quin sentit té viure, què és la consciència o què separa la cordura de la bogeria. No eren només reflexions. Més endavant, el contacte amb els hospitals psiquiàtrics convertiria aquelles preguntes en una realitat concreta. Colón va començar a qüestionar-se especialment el sentit de la laborteràpia. Els interns fabricaven objectes, però sovint ni tan sols se sabia què fer-ne un cop acabats. Ell es preguntava què passaria si, en lloc de reproduir una activitat semblant a una feina, aquelles persones poguessin tenir un treball real. D'aquesta idea acabaria naixent La Fageda. Quan el projecte va començar, Colón no tenia un pla empresarial tancat. Ell mateix reconeixia que no tenien experiència, ni diners ni un projecte concret. En canvi, sí que tenia clars alguns principis: crear una empresa real, amb llocs de treball reals i sense ànim de lucre; evitar que les persones es convertissin en mà d'obra barata per a tercers, i desenvolupar el projecte en contacte amb la natura. La incertesa formava part de l'aventura. Colón ho sintetitzava amb una frase: "sabia que no sabia". Però també hi havia una determinació compartida, la de no tornar al manicomi. Per això parlava dels inicis de La Fageda com d'un "projecte de bojos". En el seu discurs a la UdG recuperava una frase de Chesterton segons la qual l'aventura pot ser boja, però els aventurers han de ser assenyats. Colón hi afegia, amb ironia, que no estava gaire segur que els impulsors del projecte complissin aquesta segona condició. La bogeria no era només una manera de parlar, era una forma d'explicar la seva trajectòria, de qüestionar allò establert, de mirar les persones des d'un altre lloc i provar de construir una alternativa sense saber del tot on conduiria. Amb els anys, aquella intuïció es va convertir en una manera pròpia d'entendre el treball. Colón parlava de "treball amb sentit": una feina havia de tenir una direcció, un propòsit, ser útil i permetre que la persona fos reconeguda pels altres. També distingia entre dues idees que considerava inseparables. D'una banda, la "cadena de valor", necessària perquè qualsevol empresa pogués funcionar. De l'altra, la "cadena de sentit", que situava en el centre de La Fageda i vinculava directament al reconeixement de les persones. Aquesta manera d'entendre l'empresa acabaria cridant l'atenció del món acadèmic, amb un model que ha estat estudiat en institucions com IESE, ESADE i Harvard, interessades precisament en la combinació entre activitat empresarial i missió social. Colón, però, continuava resumint-ho amb una idea molt menys acadèmica, ja que La Fageda podia ser coneguda pels seus iogurts, deia, però allò que feien de veritat era "generar esperança". Potser aquí hi havia la millor definició d'un psicòleg que va començar preguntant-se què significava perdre la dignitat dins d'un manicomi i que va acabar construint tota una manera d'entendre el treball al voltant del reconeixement de les persones.

Font del document:

<https://www.diaridegirona.cat/comarques/2026/09/10/cristobal-colon-l-home-convertir-134161293.html>